



**EKO-
fakta!**

Ekomarknaden på kort och lång sikt

Projekt **Ökad svensk ekologisk produktion**

FAKTAKOMPENDIUM 2 AV 4



Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

FAKTAKOMPENDIUM NR.

TEMA

UNDERLAG,
RESEARCH,
& TEXTER

1

SVERIGE SOM EKOLAND.
Om Sveriges möjligheter till
att öka affärerna med
ekologisk mat.

Huvudförfattare Lars
Jonasson/Lantbruks-
ekomomen.
Medförfattare Ulrik Lovang/
Lovanggruppen.

→ 2

EKOMARKNADEN PÅ
KORT- OCH LÅNG SIKT.
Möjligheter i de olika
produktionsgrenarna.

Niels Andresen och
Mats Hägglund/
Ekologiska Lantbrukarna
och Eva Hagström/
Regna Mat och Miljö.

3

HINDER OCH
UTMANINGAR FÖR
EKO-OMLÄGGARE.
Baserat på intervjuer med
ekolantbrukare, rådgivare m. fl.

Eva Hagström/
Regna Mat och Miljö.

4

LÖNSAMHETEN I
EKOLOGISK PRODUKTION.
Sammanställning med
driftsplaner och kalkyler.
Företagsexempel.

Jan Lagerroth och
Stefan Nypelius/
LRF Konsult.

PROJEKT ÖKAD
SVENSK EKOLOGISK
PRODUKTION.

Lantbrukarnas Riksförbund 2017

Projektledare: Camilla
Sandenskog/LRF. Text-
redigering: Niclas Åkeson/
Publishing Farm. Form:
Berit Metlid/Publishing
Farm. Omslagsfoto: LRF.

Projektet är finansierat med medel
från Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling.



LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND

Ekomarknaden - nuläge och historik

Marknaden för ekologisk mat har vuxit snabbt. Men kan man lita på att merbetalningen är uthållig? Och hur ser framtiden ut för olika ekologiska produkter?

En av de viktigaste frågorna för den som funderar på att ställa om till ekologisk produktion är om man tror att marknaden är uthållig. Merbetalningen för produkterna är i de flesta fall helt avgörande för lönsamheten i den ekologiska produktionen. De utgör i genomsnitt en tredjedel av hela försäljningsintäkten på en ekologisk gård.

Hur en marknad kommer att utvecklas i framtiden vet ingen. Det man kan göra är att blicka bakåt och se om det finns några mönster som gör bilden klarare. Det går också att prata med marknadens aktörer för att skaffa sig en bild av hur dessa ser på framtiden. Båda dessa saker görs i den här rapporten. Syftet är att ge en så rättvis bild som möjligt av styrkor och svagheter i den ekologiska marknaden.

I den första delen går lantbrukskonsulten *Peter Einarsson* igenom de senaste 20 årens prisserier för ekologiska produkter och jämför dessa med samma perioder för

konventionella produkter. Han tittar också på om upp- och nedgångar i priset kan kopplas till perioder av ökad omläggning till ekologisk produktion.

I den andra delen har flera

Läs mer om eko

DENNA RAPPORT är en av sammanlagt fyra som har publicerats inom ramen för projektet "Ökad svensk ekologisk produktion". Samtliga rapporter finns att ladda ned från www.lrf.se/eko. I en av de tre övriga rapporterna belyses potentialen att via en ökad ekologisk produktion förbättra lönsamheten i det svenska lantbruket som helhet. I en annan jämförs olika handlingsalternativ för en gård med givna förutsättningar. Lönar sig ekologisk produktion bättre eller sämre än konventionell? I den tredje listas och diskuteras vad som hindrar en ökad omställning till ekologisk produktion.

olika författare tagit sig an att fånga de dagsaktuella signalerna från marknadens olika aktörer. Vad tror man om framtiden och kommer det att behövas mer ekologisk råvara i framtiden?

För de flesta produkter har det gått att få fram historiska prisserier. Undantagen är kött- och grönsaker där det inte funnits några tillförlitliga källor att tillgå. Denna rapport har inte undersökt dagsläget för olika trädgårdsprodukter.

Generellt kan sägas om grönsaker att det är relativt små marknader där bilden kan ändra sig markant från ett år till ett annat. Enskilda stora nya producenter av enskilda grödor kan ha stor inverkan på prisbilden.

Samtidigt har tillväxten inom det ekologiska frukt- och gröntsortimentet varit stort de senaste åren och för flera produkter har det periodvis saknats svenska ekologiska produkter.

Avräkningspriser för ekologiska jordbruksprodukter

Utvecklingen i Sverige 1998-2016

INLEDNING

Kan man lita på de ekologiska merpriserna?

Det är en avgörande fråga för de flesta lantbrukare som överväger att lägga om till ekologisk produktion, och den har varit utgångspunkten för den här studien.

Mer specifikt har studien sökt svar på frågor som:

■ **Hur mycket** varierar ekopriserna – mer eller mindre än de konventionella?

■ **Styrs ekoprisnivån** av de konventionella priserna eller sätts den självständigt?

■ **Kan man se** att ekoprisnivån sjunker vid stor nyanslutning?

■ **Kan man se** att ekoprisnivån stiger vid brist på ekoprodukter?

Metoden har varit okomplicerad. Samla data om prisutvecklingen, samla data om tillväxten i ekoproduktionen, och sammanställa de båda serierna.

Resurserna har varit begränsade och därför har undersökningen begränsats till de produktgrupper där prisstatistik gick att få fram utan större eget utredningsarbete.

På växtodlingssidan fanns underlag för samtliga större ettåriga fältgrödor, på animalie-sidan endast för mjölk och ägg. Inte hela lantbruket förvisso, men både areal- och omsättningsmässigt den helt övervägande delen.

Mer om dataunderlaget på nästa sida.

Och resultatet? För de produktionsgrenar som studerats går det att ge oväntat tydliga svar på flera av kärnfrågorna.

■ *Framförallt är det otvetydigt att avräkningspriserna på ekoprodukter varit avsevärt högre de senaste*

8-10 åren än de var dessförinnan. Det gäller både de absoluta prisnivåerna och merpriserna i förhållande till konventionell produktion.

■ *Variationerna i ekopriserna skiljer sig inte på något avgörande sätt från de konventionella. Om något, så finns det de senaste åren en tendens till större stabilitet på ekomarknaden.*

■ *Inget tyder på att en snabbt ökad anslutning till ekologisk produktion generellt skulle leda till sjunkande priser. Det finns enskilda tillfällen när man kan spåra en sådan koppling, men också tillfällen när snabb tillväxt sammanfaller med stigande priser.*

KÄLLMATERIAL

De prisuppgifter som använts är i huvudsak årsmedeltal. Det är självfallet ett ganska grovt mått. I verkligheten finns stora variationer både under året, mellan regioner och mellan olika köpare och säljare.

Men eftersom syftet inte varit att beskriva sådana variationer, utan att ge en översiktlig bild av de långsiktiga trenderna, är detta inte någon avgörande svaghet. En viktigare faktor i sammanhanget är att prisserierna är insamlade och bearbetade på jämförbart vis under hela perioden. I huvudsak uppfyller materialet det kravet.

PRISER

För spannmål, oljevaxter och proteingrödor är prisuppgifterna så gott som helt baserade på Lantmännens inköspriser, till största delen hämtade från sammanställningar gjorda av Länsstyrelsen Västra Götaland som underlag för rådgivning.

Prisserierna för mjölk kommer direkt från LRF Mjölk, som har jämförbara data för ekologisk och konventionell mjölk tillbaka till år 2000.

Äggpriserna är de enda som kunnat hämtas från offentlig

statistik. Jordbruksverkets statistikdatabas redovisar sedan 2005 separata prisserier för ekoägg, frigående konventionella och burägg.

För köttproduktionen finns ingen motsvarande prisstatistik, och inte heller för grönsaker, frukt och bär. Båda områdena har därför uteslutits från prisstudien.

Det är genomgående löpande priser som redovisas, alltså utan korrigering för inflationen.

PRODUKTION

Som mått på de ekologiska produktionsvolymerna har använts odlade arealer respektive antal djur. Det är inte optimalt. Bättre hade varit att använda faktiska produktionssiffror, men sådana saknas till stor del och är ofta otillförlitliga när de finns.

Även data om arealer och antal djur har varierande tillförlitlighet, eftersom de både samlats in och sammanställts på olika sätt under olika perioder. Exempelvis har definitionerna av olika grödor varierat (spannmål, baljväxter/proteingrödor), och mjölkkor har inte alltid redovisats separat från dikor.

När det gäller spannmålsgrödorna har den totala ekologiska spannmålsarealen använts som mått på produktionen, eftersom arealerna av de olika spannmålslagen varierar rätt mycket beroende på årsmån och marknadsläge. Likaså har arealerna foderärt och åkerböna slagits samman. För raps och rybs är både pris och arealer sammanslagna.

Att använda arealer och djur som jämförelsetal innebär generellt en underskattning av tillväxten i ekoproduktionen, eftersom avkastningarna både per hektar och per djur har ökat under de 15-20 år som jämförelserna gäller.

Komplett redovisning och referenser. Här redovisas resultaten av jämförelserna endast i form av diagram (s.7 och 8), och endast för de produktionsgrenar där det finns data åtminstone 15 år tillbaka.

Tabellmaterialet med de fullständiga beräkningarna för samtliga studerade produkter och detaljerade uppgifter om datakällor kan fås på begäran.

DISKUSSION

SPANNMÅL

Priskurvorna är snarlika för de tre stora spannmålslagen vete, korn och havre. Råg och rågvete (diagram saknas) avviker lite, med svagare priser de senaste fem åren.

Från slutet av 1990-talet och över millennieskiftet ligger ekospannmålen på en stabil nivå, med merpriser från 60 upp emot 100 %, trots en ganska snabbt ökande omläggning. Men från 2002 och några år framåt faller nivån markant. Merpriserna bottnar kring 30 %, samtidigt som de konventionella priserna ligger extremt lågt.

Detta är det enda tillfälle under jämförelseperioden där man kan se ett tydligt samband mellan ökad ekoproduktion och fallande pris. Det är också den mest extrema produktionsökningen. Ekospannmålsarealen mer än fördubblas på fem år, från en i utgångsläget mycket liten och outvecklad marknad.

Arealerna ekospannmål sjunker sedan något 2005-06 – ironiskt nog när priserna redan tagit fart uppåt igen.

Den följande prispiken som kulminerar 2007 har inte mycket med den svenska ekospannmål-

sarealen att göra. Det var hela den globala spannmålsmarknaden som rusade 2007-2008 med fördubblade priser på vete och majs.

Orsakssambanden debatteras fortfarande, men den utlösande faktorn var att oljepriset fördubblades från 2006 till 2008 (för att sedan rasa ner igen 2009). Det drog med sig priset på kvävegödnings, och därmed de konventionella spannmålspriserna. Ekomarknaden åkte med av bara farten.

När berg- och dalbanan var över 2010 stabiliserades de konventionella spannmålspriserna på en ny och betydligt högre nivå. Men samtidigt växte prisgapet mellan konventionellt och ekologiskt markant. Sedan 2010 har merpriset för ekologiska spannmålsgrödor åter legat mellan 75 och 100 %, samma procentuella nivå som kring millennieskiftet.

Men mer intressant är att räkna i reda pengar. Priset på ekologiskt höstvetete var 2010-2016 i genomsnitt 2,81 kr/kg. Även om man korrigerar för inflationen är det mer än 20 % högre än vid millennieskiftet, när ekospannmålsmarknaden var mindre än en tredjedel av dagens storlek.

Ekospannmålsexperter kan inte ge någon riktigt tillfredsställande förklaring till den här abrupta höjningen av prisnivån. Flera hänvisar till marknadens internationalisering. Det var under samma period, för omkring 10 år sedan, som handeln inom och delvis även utom Europa började slå igenom på den svenska prisbilden. Men det var

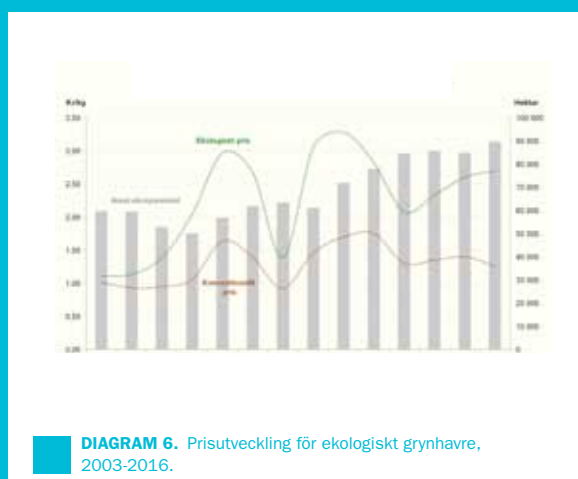
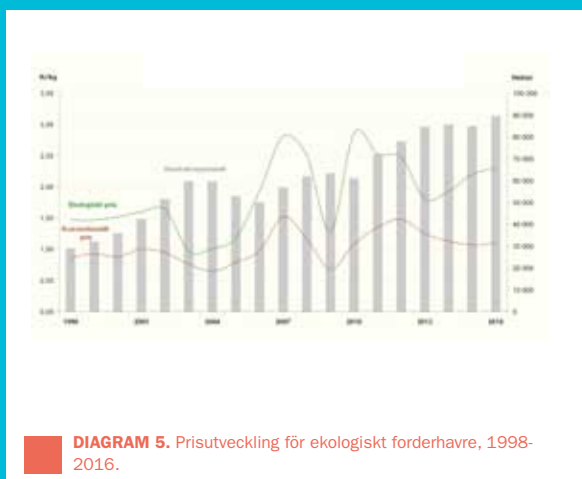
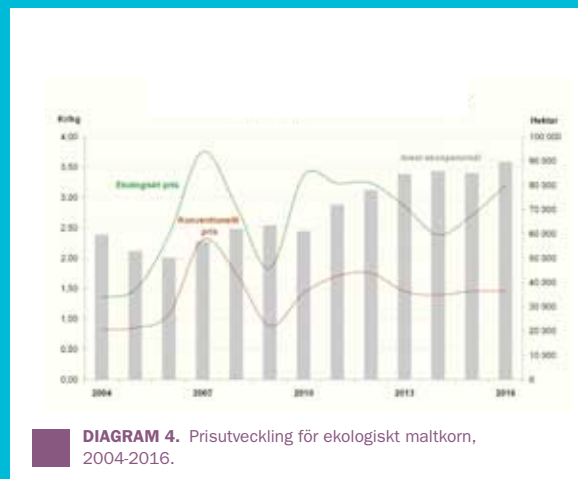
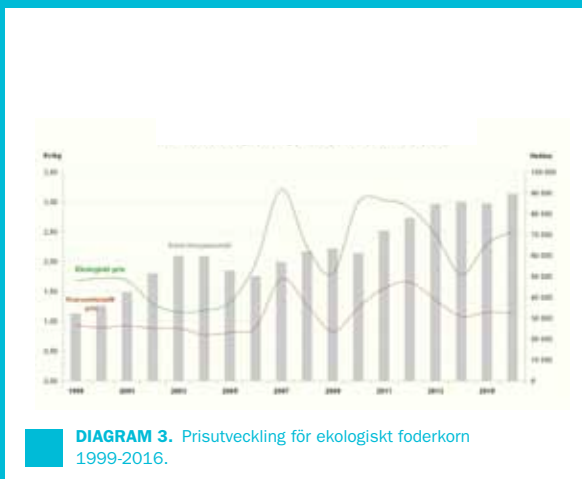
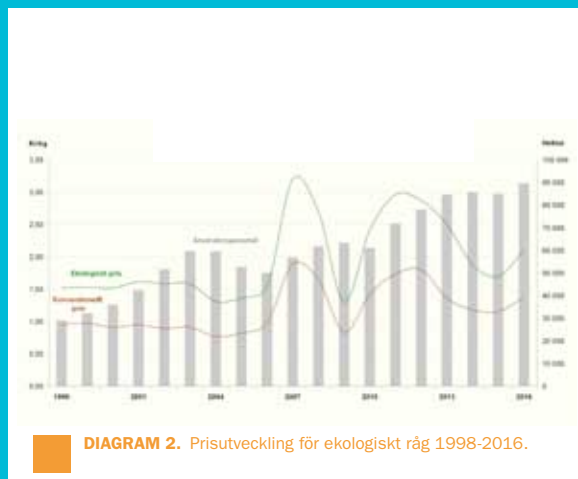
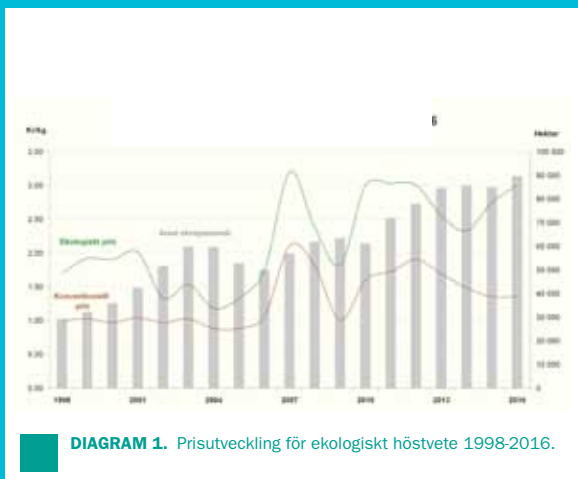
rimligen en gradvis förändring, medan priserna fördubblades på bara 2-3 år och sedan blivit kvar på den nya nivån.

En annan delförklaring är att ekopriserna vid ungefär samma tid allt mer började leva sitt eget liv, med svagare koppling till den konventionella prisbilden. Men det förklarar inte att prisnivån förändrades så snabbt. Det handlar inte heller om någon komplett frikoppling. I priskurvorna ser man både rörelser som är oberoende av den konventionella marknaden (till exempel priset 2002) och sådana som nästan helt speglar de konventionella prisrörelserna (till exempel prissvängningarna 2007-2009).

En tredje faktor är den växande konsumentefterfrågan. Men inte heller den är någon riktigt bra förklaring till snabbheten i förändringen. Försäljningen av ekologiska livsmedel i Sverige fördubblades visserligen 2007-2009, men sedan var ökningstakten måttlig 2010-2013, kring 10 % per år. Först därefter inträffade den riktiga ekoboomen, med en ny fördubbling 2013-2015, men nu på en helt annan nivå. Efter fördubblingen 2007-2009 var den totala ekologiska livsmedelsmarknaden cirka 7 miljarder kr/år. Rekordåret 2015 var ökningen 6 miljarder.

Avräkningspriserna har ingen entydig relation till ekoboomen. De förblir höga 2010-2012 när konsumentmarknaden växer måttligt, men sjunker 2013-2014, just som boomen sätter fart, för att sedan återhämta sig 2015-2016. Här ser det ut som

ÖKAD SVENSK EKOLOGISK PRODUKTION



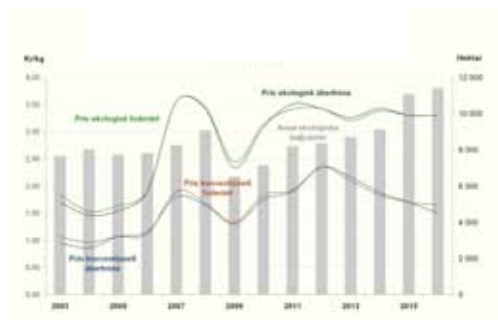


DIAGRAM 7. Prisutveckling för ekologisk foderört och åkerbönor 2003-2016.

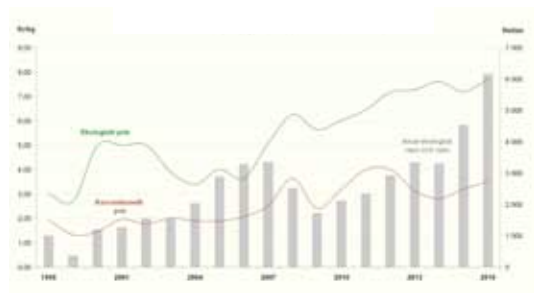


DIAGRAM 8. Prisutveckling för ekologisk raps och rybs 1998-2016.

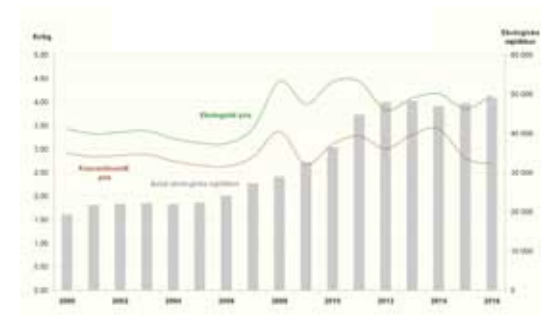


DIAGRAM 9. Prisutveckling för ekologiskt mjölk 2000-2016.



DIAGRAM 10. Prisutveckling för ekologisk mjölk 2014-2017.

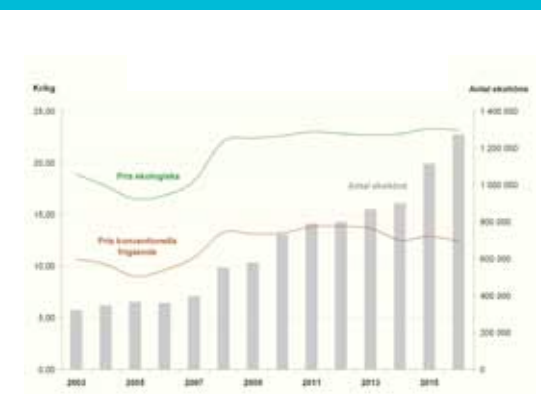


DIAGRAM 11. Prisutveckling för ekologiskt foderhavre, 1998-2016.

SAMMANSTÄLLNINGAR. Samtliga diagram på sidan 7 och 8 är sammanställda av lantbrukskonsulten Peter Einarsson.

att en stor del av ekoprisdippen 2013-2014 kan förklaras av sjunkande allmän prisnivå (bra skördeår), möjligen förstärkt av att ekoarealerna ökat stadigt sedan 2011. Återhämtningen 2015-2016 däremot kan ses som en reaktion på växande efterfrågan – ekopriserna stiger rejält samtidigt som de konventionella fortsätter nedåt.

PROTEINGRÖDOR & OLJEVÄXTER

De två viktigaste ettåriga baljväxterna, foderärt och åkerböna, har haft en liknande prisutveckling som spannmålen, men med ännu mindre svängningar sedan den nya högre prisnivån etablerades 2010. Produktionen har ökat med cirka 130 % sedan dess (betydligt mer än arealen) utan någon synbar effekt på priset.

Annmärkningsvärt är också hur nära priserna följer varandra, trots att de två grödorna haft helt olika produktionsutveckling. Årtorna har varit på tillbakagång sedan 2004, med en liten återhämtning de allra senaste åren, medan åkerböna har mer än tredubblats.

Oljevaxterna avviker på flera sätt från de övriga grödorna. Vid flera tillfällen har produktionsutvecklingen helt bakvänd relation till prisutvecklingen. När priset sjunker 2003-04 svarar bönderna med att fördubbla odlingen. När priset sedan vänder brant uppåt 2006 kollapsar arealen och det dröjer till 2010 innan det börjar synas en svagt

positiv reaktion på ett mycket bra pris.

Sedan dess har arealen tredubblats, samtidigt som priset fortsatt uppåt.

MJÖLK & ÄGG

Priskurvorna för de två animalieprodukterna visar mycket mindre svängningar än grödpriserna. Det avspeglar grundläggande skillnader i prisbildningen. Både mjölk och ägg är marknader som styrs av långsiktiga kontrakt med en handfull stora köpare som visserligen påverkas av världsmarknadspriser och andra externa faktorer, men ändå har stor förmåga att jämna ut och mildra sådana effekter.

Äggpriset stabiliseras ytterligare genom att äggmarknaden helt domineras av svensk produktion. Växtodlingen är mycket mer direkt utsatt för marknadsförändringar, både sådana som har objektiva orsaker (till exempel bra och dåliga skördeår) och sådana som till stor del bottnar i marknadsaktörernas psykologi (till exempel paniksvängningarna 2007-2008).

Intressant nog gör även ekopriserna för mjölk och ägg ett abrupt skutt uppåt i samband med spannmålspaniken 2007, och stannar sedan precis som växtodlingsgrödorna kvar på den högre nivån, med betydligt större merpris i förhållande till konventionellt.

Att priset på animalieprodukter reagerar på stora förändringar i spannmålspriset är självklart.

Det påverkar de ekologiska och konventionella priserna på samma sätt. Men att det därefter etableras en helt ny ekologisk prisnivå väcker samma frågor här som för växtodlingen.

När det gäller mjölkpriserna kan man också se att det ekologiska priset från 2010 börjat frigöra sig från det konventionella. Fram till 2007 tillämpade samtliga mejerier ett rent merprisåslag, som låg stilla på 50-60 öre i många år. Prisvariationerna var också små, förutom att det ekologiska priset följde det konventionella i en svag nedförbacke.

Från 2007 har prissvängningarna varit mycket större, om än fortfarande måttliga jämfört med växtodlingsmarknaden. Men man kan notera att det ekologiska mjölkpriset, förutom att prisgapet ökat, även visar en tendens till större stabilitet än det konventionella. Tydligast syns detta under de senaste årens mjölkpriskris. Ekopriset följer till att börja med det konventionella nedåt under 2014, men återhämtar sig redan från början av 2015. Den konventionella mjölken bottnar först kring halvårsskiftet 2016, på en katastrofalt låg nivå.

Skillnaden kan självklart kopplas till den stora efterfrågeökningen 2014-2015, men också till en ändrad prisfilosofi hos mejerierna. Under tidigare perioder av snabbt ökande efterfrågan har man aldrig använt prisinstrumentet. Även nu kan man notera att reaktionen var rätt tveksam. Ekoboomen inleddes redan 2014, men trots det lät man ekomjölkpriset fortsätta nedåt hela året.

SLUTSATSER

Vilka slutsatser går att dra för den lantbrukare som överväger omläggning till ekologiskt? Sammanfattat i en enda mening:

Det finns inga skäl att oro sig mer för priserna på den ekologiska marknaden än på den konventionella.

Lite mer i detalj kan man punkta upp slutsatserna så här:

■ De senaste 8-10 åren har den ekologiska prisnivån i samtliga undersökta produktgrupper stabiliserats på en betydligt högre nivå än under den föregående 10-årsperioden. Även korrigerat för inflationen betalas ekoprodukter betydligt bättre idag än för 20 år sedan, medan de konventionella priserna i bästa fall hållit jämna steg med inflationen och delvis gått kräftgång.

■ Både de ekologiska och de konventionella priserna är utsatta för ständiga variationer, störst för de studerade växtodlingsgrödorna, lite mindre för mjölk och minst för ägg. Variationerna orsakas delvis av objektiva faktorer, delvis av marknadsaktörernas psykologi, och har ofta sitt ursprung i världsmarknadspriserna. De senaste åren finns en tendens till större stabilitet i den ekologiska prisnivån än den konventionella, men skillnaden är inte stor.

■ Priserna på ekologiska produkter har efterhand som marknaden vuxit frikopplats allt mer från de konventionella priserna. Men frikopplingen är långtifrån fullständig. Sjunkande konventionella priser kan fortfarande slå igenom på ekopriset trots ökad efterfrågan på ekologiskt och vice versa.

■ Det finns inget som tyder på att ökad anslutning till ekologisk produktion generellt skulle leda till sjunkande ekopriser. Långsiktigt har ekoproduktionen i Sverige ungefär tredubblats sedan millennieskiftet, men prisnivåerna är betydligt högre i dag. Det senaste tillfället då ett prisfall tydligt kunde kopplas till snabbt växande anslutning var 2002, då ekospannmålspriserna föll kraftigt i samband med att odlingsarealen fördubblades.

■ Prisbildningen på ekoprodukter sker i allt högre grad på den europeiska marknaden, inte isolerat i Sverige. Det är en trolig huvudfaktor bakom den stabilt högre ekoprisnivån de senaste 10 åren, och bidrar också till att förklara varför perioder av snabbt ökande ekoproduktion i Sverige inte tydligt påverkar prisnivån.

■ Den svenska ekoboomen med nära 40-procentig ökning av efterfrågan både 2014 och 2015 har sannolikt bidragit till den höga prisnivån, även om det är svårt att belägga hur mycket. Kommer priserna att sjunka nu när tillväxten återgått till mer normala nivåer (10 % 2017)? En viss effekt kan inte uteslutas, men flera faktorer verkar i andra riktningen. Ekomarkna-

den växer kraftigt även i övriga Europa, och det är troligen den viktigaste faktorn bakom prisnivån. Underskottet på svenska ekoprodukter är fortfarande stort, så svensk produktion kan öka kraftigt på bekostnad av importen.

Slutligen ska man inte enbart se på procenttalen. Tio procent av dagens svenska ekomarknad är cirka 2,5 miljarder kronor. Tio procent före 2014 var cirka 1 miljard.

EKOLOGISK SPANNMÅL

Ökande ekoodling. Under 2016 odlades nästan 17 procent av den svenska åkermarken ekologiskt. Av dessa 17 procent var en fjärdedel spannmål. Det betyder att av den sammanlagda svenska spannmålsarealen utgör ekospannmål 9 procent. Eftersom skördarna är lägre i ekologisk produktion är andelen av den producerade volymen spannmål mindre än 9 procent. De största ekospannmålsgrödorna är havre, höstvete och vårkorn.

Jämfört med 2015 ökade den ekologiskt odlade åkerarealen med 8 procent eller 32 500 hektar. Arealen med ekospannmål ökade mellan 2015 och 2016 med 4 700 hektar. De flesta som odlar ekologisk spannmål är anslutna till Krav (79 procent).

I grova drag ger ekologisk spannmål skördad 2017 dubbelt betalt mot konventionell. Med ett pris för konventionellt vete runt 1,40-1,50 ger ekovete mellan 2,80 och 4 kronor. Prisskillnaden under 2017 har varit större än under 2016.

Tydliga signaler. Sällan har signalerna varit så tydliga från spannmålsaktörerna. Alla vill ha mer av i stort sett allt och det visar sig i stigande priser och erbjudande av kontrakt. Och det

troliga är att trenden håller i sig då efterfrågan på all slags ekomat växer i såväl Sverige, Europa som världen.

Mer foder behövs. Ökad efterfrågan på ekomjolk, ekokött och ekoägg gör avsättningen för foderspannmål trygg. Bröd- och öltillverkarna efterfrågar också allt mer. Sammanfattningsvis förväntas en stabilare marknad för ekologisk spannmål med högre genomsnittspriser än tidigare år. Marknadspriset påverkas av många faktorer. Skördeläget i andra länder är en sådan. På kort sikt har storleken på importen från Baltikum betydelse. Baltikum producerar mer ekospannmål än Sverige, men efterfrågan i dessa länder är låg vilket gör att de har mycket att exportera. Det kan pressa priserna i Sverige.

Ryssland och Kazakstan är också stora producenter, utan inhemsk avsättning. Men där upplevs kontrollen som lite opålitlig vilket skrämmer en del köpare.

Proteinhalter. En annan avgörande faktor för framtida priser är kvaliteten på skörden. Låga proteinhalter minskar möjligheterna att exportera vilket är viktigt för att hålla uppe priserna.

För kvarnvetete av god kvalitet kan man i januari 2018 enligt tidningen Ekologiskt lantbruk få över 4 kr per kilo. Även grynhav-

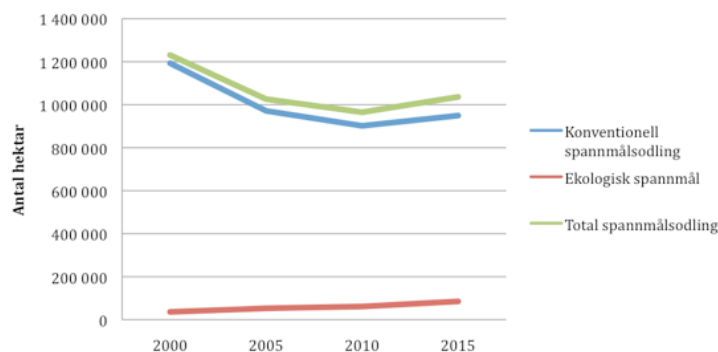


DIAGRAM 18. Svensk spannmålsodling 2000-2015, antal hektar.
Källa: Jordbruksverket

Vill du veta mer?

DET KAN VARA bra att först kontakta tänkbara köpare av ekospannmål. Några av de största i Sverige är Lantmännen, Svenska Foder, Berte Qvarn, och Saltå kvarn. Det finns också lokala lagerhus och mindre aktörer som köper ekologisk spannmål. Fler tips finns i texten intill. Många växtodlingsgårdar säljer direkt till ekologiska djurgårdar. Fundera därför tidigt på möjliga samarbeten i närområdet. Det finns också gott om ekologiska växtodlingsrådgivare i olika organisationer.

re, malkorn och raps har relativt eller mycket bra priser. För ekologiskt fodervete var i december 2017 Svenska Foders poolpris 2,82 kr per kilo.

Mellangårdshandeln vittnar också om stigande priser. Åkerböna säljs för upp till 4 kr per kilo. Råg har det länge funnits ett överskott på, men intresset har ökat och under 2017 har priserna stigit.

Lantmännen storsatsar. Lantmännen har beslutat att fördubbla sin handel med ekologiskt spannmål till 2020 som en del i sin ekostrategi. De ska gå från 100 000 till 200 000 ton.

Lantmännens ekostrategi har sex pusselbitar:

- Ökad tillgänglighet. Ny mottagning för Krav-grödor i Skåne via Hörby lokalförening.
- Omläggningskurser och rådgivning.
- Kunniga säljare och rådgivare.
- Nya ekologiska foderblandningar.
- Extra premie för högre proteinhalter i spannmål.
- Robusta sorter och utsäde av högsta kvalitet.

Vill ha mer av allt. Det innebär att Lantmännen efterfrågar mer av alla grödor till skörd 2018. Lantmännen erbjuder olika typer av kontrakt till både nya och gamla leverantörer. För malkorn finns det redan treårskontrakt. Lantmännen tar emot ekologisk spannmål på anläggningarna i Falkenberg, Helsingborg, Brålanda, Karlstad, Kvånum, Lidköping, Kumla, Skänninge, Strängnäs, Visby och Västerås. Från hösten 2017 kommer de även att ta emot i Hörby, i samarbete med lokalföreningen.

Lantmännens försäljning av ekologiskt foder fortsätter att öka och prognosen är att det kommer hålla i sig flera år framåt. Fler nya ekofoder har lanserats det senaste året.

Lantmännen i Baltikum. I samarbete med DLG (danska motsvarigheten till Lantmännen) äger Lantmännen en verksamhet i Baltikum där eko är stort. Försäljningen genom det bolaget, dubblades från 2015 till 2016. Ökad produktion i Baltikum kan eventuellt hålla nere priserna i Sverige. Även handeln med baltisk råvara räknas in i Lantmännens mål om fördubbling av ekospannmålen.

Svenska Foder ökar. Svenska Foder upplever att efterfrågan ökar tydligt på i stort sett alla grödor. De har stort behov av råvara till sin foderproduktion. Det behövs mer av allt. De erbjuder tre olika kontrakt med varierande grad av risk. Inför skörd 2018 utökar de mottagningen i Hällekis, Lidköping, Nossebro, Vårgårda, Ledberg, Fole (Gotland), Åhus och Getinge.

Varaslätten ser brist. Varaslätrens Lagerhus har som uppgift att sälja medlemmarnas spannmål till högsta möjliga pris så att de får så bra betalt som möjligt för sin spannmål. Även de bedömer att det kommer att vara brist på ekologisk spannmål de närmaste åren.

Varaslätrens lagerhus är mest intresserade av brödsäd (vete och råg), grynhave, malkorn, raps och åkerböna, och de handlar inte med rågvete och ärter. De har mottagning både i skörd och under lagersäsongen.

De betalar så bra som möjligt utifrån rådande marknadsläge. För dem som så önskar finns möjlighet att teckna fastpris i förväg, men de flesta väljer rörligt pris.

Scangrain växer. Scangrains som ägs av Danska R2 agro är en växande aktör i ekospannmålsbranchen och har specialiserat sig på att leta rätt på specifika efterfrågade volymer. De lagrar sällan själva, men för de lantbrukare som kan lagra, rensa och sårhålla sin skörd finns det goda möjligheter till bra affärer. De vittnar även om en stor efterfrågan på karensspannmål. Enligt Scangrain är svenska odlare utomlands kända för att vara duktiga och pålitliga med reglerna, vilket underlättar affärerna.

Det finns även ett intresse från mindre aktörer, till exempel mindre kvarnar och foderfirmor. Med rådande marknadsläge kan det löna sig att även ta kontakt med dem för att få prisuppgifter.

Prisnoteringar. Tidningen Ekologiskt lantbruk gör marknadsstatistik från verkliga affärer på gårdsnivå. Även om antalet underliggande affärer är få så ger det en indikation om prisbilden. Där ligger genomsnittspriset på kvarnvetet i december 2018 på 4,00 kr per kilo (torkad vara, fritt gården). Motsvarande pris på fodervete var vid samma tidpunkt 2,98 kr per kilo och på åkerböna 3,83. Tidningen har under ett par år även rapporterat om direktförsäljning från enskilda lantbrukare till Tyskland. Där fick några lantbrukare i början av 2017 mellan 3.50 – 3.90 kr per kg kvarnvetet. Det var vid den tidpunkten väsentligt högre än de bud samma odlare fick av svenska

köpare. Tydligt är att priserna man kan få i Tyskland ibland ligger klart över de priser svenska uppköpare erbjuder.

För att få lättare tillgång till mervärdet på den tyska marknaden kan det vara intressant för en del svenska gårdar att sätta sig in i och följa reglerna för tysk ekoväxtodling. Flera av de vanligt förekommande ekogödselmedlen som innehåller kött och benmjöl är till exempel inte tillåtna i Tyskland. Tidningen Ekologiskt Lantbruk presenterar marknadsstatistik och nyheter på spannmålsmarknaden både nationellt och internationellt med jämna mellanrum.

Enligt tidningen Ekoweb saknades minst 60 000 ton ekospannmål år 2016. Ett sådant underskott är missade affärer för svenska lantbrukare. Arla ser dessutom eventuell foderbrist och höga foderpriser som den kritiska punkten för fortsatt omställning till mer ekomjöl.

Handel och samverkan mellan ekogårdar ökar i omfattning. Det kan vara ett sätt att öka lönsamheten, trygga foderförsörjningen och förbättra sin växtodling och växtnäringsförsörjning.

Mellangårdshandel. *Proteintipset.se* är en sajt för mellangårdshandel med spannmål och grovfoder.

Där kan bönder annonsera gratis för att handla. En interaktiv karta gör det är lätt att se var i landet köparen alternativt säljaren befinner sig. Under fliken priser finns poolpriser genom åren listade för samtliga grödor både ekologiskt och konventionellt.

Syftena med sajten är att underlätta mellangårdshandel och att användningen av närproducerat foder ska öka. Sajten sköts av Ekologiska Lantbrukarna.

Nya produkter. Inom ekonin finns utöver de traditionella grödorna också nya grödor med utvecklingspotential. Den växande efterfrågan på vegetarisk mat gör det intressant att producera baljväxter och spannmål (matvete mm) för humankonsumtion. Intresset för vegetariskt sammanfaller ofta med ett intresse för lokala eller svenska ekologiska råvaror. Här krävs direktkontakt med någon marknadsaktör för trygg avsättning. Exempel på sådana är Open Eye Group, Beat Food for Progress AB, Ulva Park, Lantmännen och Nordisk Råvara.

Med många småbagerier och ett växande bakintresse hos konsument ökar suget efter kultursorter som Dinkel, Emmer, Dalavete, Svedjeråg, Nakenkorn med flera. Flera mindre kvarnar intresserar sig för sådana sorter, till exempel Warbro Kvarn och Berte Qvarn.

EKOLOGISK MJÖLK

Växande andel ekokor. Under 2016 fanns det 326 000 mjölkcor i Sverige. Av dessa var 47 000, eller 15 procent ekologiska. Antalet ekologiska mjölkcor har de senaste fem åren varierat mellan 47 000 till 49 000. Under perioden 2009 till 2012 ökade antalet ekologiska mjölkcor med cirka 15 000, en effekt av att ekomjölkmärknaden tog fart. Just nu pågår nästa stora omställningsvåg och under 2017 och 2018 beräknas det tillkomma 10 000 ekologiska mjölkcor.

Fördubbling. Under sex år från 2006 till 2012 fördubblades invägningen av ekologisk mjölk. Från 2012 och fram till 2016 var produktionen sedan konstant. Cirka 13 % av mjölken som produceras i Sverige är ekologisk.

I dag är all ekologisk mjölk Krav-certifierad. Jämfört med EU-ekologiskt har Krav mer långtgående regler om betesinlag, utevistelse, hälsoprogram, klimatbelastning mm.

Merpriset har ökat. I början av 2000-talet var merpriset cirka 50 öre, men från och med 2007 och de följande 10 åren har det varierat runt 100 öre per kg mjölk. Under 2009 var grundpriset på mjölk lågt samtidigt som det var brist på ekologisk mjölk i Sverige. Bland annat serverades importe-

rad dansk ekomjölk i vissa svenska skolor. Det skapade debatt om behov av svensk osttällning.

Ny stor ökning. Under 2016 var merpriset på ekomjölk 50 % över det konventionella priset, vilket är den största skillnaden på 14 år. Under 2009/2010 var merpriset 40 % och då ökade omställningen till ekologisk produktion markant. Vi är nu under 2017 och 2018 mitt inne i en stor ökning igen. Arla har en prognos som pekar emot att 8 000 kor är på gång in i eko eller redan omställda under 2017. Till detta kommer övriga mejeriföretags rekrytering.

Merpriset dämpas. Procentuellt merpris och omställningstakt är intressant att koppla ihop. Ligger merpriset runt 20 procent är omställningen mer eller mindre noll. Kommer merpriset å andra sidan upp mellan 35 och 50 procent så vill många ställa om.

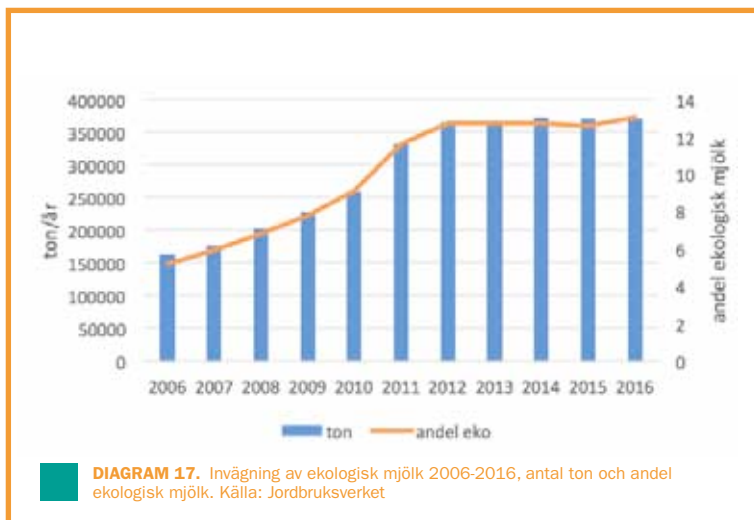
Nya satsningar från Arla. Arla rapporterar att företaget nu har

god tillgång till ekologisk mjölk och att de har ökat marknadsföringen av Krav-mjölken från och med hösten 2017. Även Skåne-mejerier har ökat invägningen och har gott om ekologisk mjölkråvara. Nu handlar det återigen om att marknaden ska komma ikapp den ökade produktionen. För tre år sedan var förhållandet det omvända.

Vill du veta mer?

MÖJLIGHETEN att producera ekologisk mjölk styrs nästan helt av mejeriernas behov av råvara. De flesta mejerier har nu relativt gott om ekologisk mjölk. Kolla med ditt mejeri vad som gäller.

För den som vet att man vill bli ekoproducent är ett alternativ att ställa om växtodlingen redan nu. Då är det kort karensperiod för djuren den dagen mejerierna tar emot nya leverantörer igen. Det finns många rådgivare som kan ekologisk mjölkproduktion.



EKOLOGISKT NÖTKÖTT

Prisuppgång. Den ekologiska nötköttsproduktionen har vuxit successivt under årens lopp. Priserna har fluktuerat, men de senaste åren stigit rejält, när det ekologiska nötköttet har följt med i prisuppgången för allt svenskt nötkött. Försäljningen av ekologiskt nötkött har dock planat ut något. Prispremien för ekologiskt kött utöver det jämförelsevis höga konventionella priset är ofta svårt att få ut för ekoproducenter och på exklusiva detaljer också svårt att ta ut i slutledet.

Utveckling nu. Ekologiskt nötkött kan antingen produceras EU-ekologiskt, i enlighet med EUs regelverk, eller enligt Kravs regler som är något mer omfattande. EU-ekologiskt utgör en väsentligt mindre del än Krav.

Produktionen av ekologiskt nötkött i Sverige är rekordstor. 2015 hölls 14 % av mjölkorna i riket ekologiskt. Av dikorna är 35 % ekologiska. En del ekologiska slaktdjur säljs som konventionella och en del tjurkalvar som fötts i en ekologisk besättning föds upp och slaktas för den konventionella marknaden.

Tillgången på ekologiska djur, främst Krav-djur, kommer att öka de närmaste åren. Den växande ekologiska mjölkproduktionen kommer att tillföra mellan 6 000 och 9 000 slaktdjur om året.

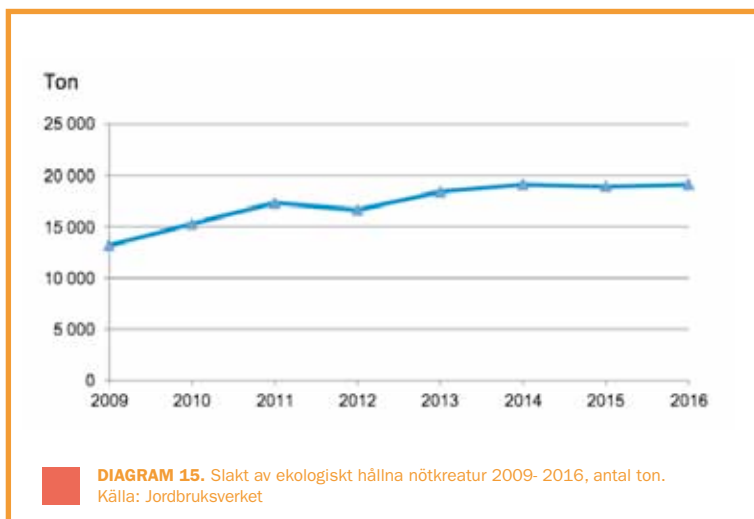
Utveckling nu. Produktionen och efterfrågan på ekologiskt nötkött bedöms av flera större aktörer i branschen ligga i balans, med en svag ökning av försäljningen. Någon av de större aktörerna tror på en större framtida ökning. Vissa mindre slakterier ser tydligt försäljningstillväxt, till exempel i butiker med tydlig eko-prägel och restauranger som vill profilera sig med hjälp av svenska ekologiska råvaror.

REKO-ringar är ett nytt försäljningssätt där producenter och konsumenter via Facebook gör affärer direkt med varandra. I den kanalen säljs en del köttlådor och förädlade varor och den kan bidra till en ökad försäljning av ekologiskt nötkött framöver.

Sjunkande priser. Prisnivån på allt svenskt nötkött, inklusive ekologiskt, tenderar att sjunka något i början 2018. På lokala marknader och med ytterligare mervärden kan priserna hållas uppe eller höjas. De stora handelskedjorna ser samtliga en potential att

öka sin försäljning. Försäljningen av ekologiskt kött ökar trots att köttmarknaden totalt minskar.

Slakterierna ser en möjlighet att sälja mer och betala bättre för djuren om inleveranserna blir jämnare över året. Gräsbeteskött och andra mervärdskoncept tenderar att öka. Detta kombinerat med en stark global ekotrend gör marknadsutsikterna relativt goda.



Vill du veta mer?

DET FINNS MÅNGA rådgivare som kan vägleda kring en övergång till ekologisk köttproduktion. Beroende på var du bor kan det vara olika förutsättningar för att få bra betalt för det ekologiska köttet. Kolla med slakterierna i ditt område hur behovet ser ut på kort och lång sikt. Ett alternativ för att få ut mer av en certifiering är att sälja köttlådor direkt till konsument. På Jordbruksverkets hemsida finns mer information om ekologisk köttproduktion.

EKOLOGISKA LAMM

Vart femte lamm ekologiskt. Av 366 000 producerade lamm totalt i Sverige 2016 var 19 procent eller 69 000 ekologiska. Ekologisk lammproduktion växer sakta. År 2016 ökade produktionen lite mer än de tidigare åren.

Bäst pris på våren. Priserna på lammkött upplevs som relativt låga och rör sig lite mellan åren. Men priserna varierar mycket under året. Under våren och sommaren är priserna betydligt högre än på hösten. Det kan skilja mellan 10-15 kronor per kilo. Förhandlingen av grundpriset (varierar mellan 20-55 kronor kilot) spelar ofta större roll än ekotillägget (2,50 - 7 kronor). På hösten när tillgången är som störst betalas ofta inget tillägg alls för Krav-lamm.

Lammpriserna har inte ökat som på nötkött de senaste åren. Priserna på importerat konventionellt lamm pressar också priserna på hela segmentet.

Mest lamm på hösten. Utmärkande för ekologisk produktion är att förhållandevis fler lamm slaktas på hösten. Ojämna leveranser över året och små besättningar med få djur per leverans håller nere priserna. Samarbete om slaktleveranser kan bidra till bättre betalning. Många producenter säljer köttlådor och kan ta

ut ett högre pris, men med den ökade arbetsinsatsen inräknad är det inte alltid mer lönsamt.

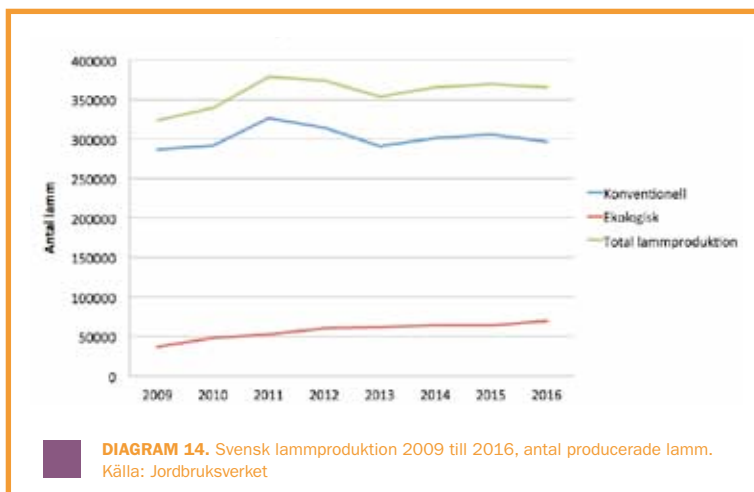
Slaktkontrakt. Det kan vara svårt för mindre lammproducenter att få slaktkontrakt på Krav-lamm. En hel del nöjer sig därför med EU-ekologisk certifiering för att få ekotodet, men säljer lammen som konventionella. Ersättningar från betesmarker är också en viktig inkomst för många lammproducenter.

Ingen nämnvärd export eller import av ekolamm förekommer. Av konsumtionen av konventionellt lammkött är 70 % import.

Framtiden. Inget talar för att utvecklingen på ekolammmarknaden ska förändras radikalt. Lönsamheten i ekologisk produktion beror på flera faktorer. Till högre kostnader bidrar högre foderkostnader och krav på större utrymme vid vinteruppfödning. Om eventuell merbetalning och extra statliga ersättningar kan kompensera för det varierar från gård till gård. Den starka tillväx-

ten på ekomarknaden generellt gör att det bör finnas en potential i att utveckla metoder och koncept för att sälja höstslaktade ekolamm under en större del av året. Den stora andelen import är också en potential då svenska konsumenterna gärna väljer svenskt och ekologiskt.

Källor: Statistik från jordbruksverket, Jordbruksverkets marknadsrapporter för ägg och lamm, Fåravelsförbundet och Svenskt Butikskött, och Ingela Löfquist, Hushållningssällskapet och Birgit Fag, Gimrarna.



Vill du veta mer?

EN FÖRSTA ÅTGÄRD är alltid att kontakta slakterierna i närområdet för att orientera sig om marknadsläget. Det finns också en grupp specialiserade lammrådgivare, Gimrarna, som kan ge värdefull information (www.gimrarna.se). Det finns också intresseorganisationer som Sveriges lammköttproducenter (www.lammproducenterna.se) och Svenska Fåravelsförbundet där det går att få mera information.

EKOLOGISKA ÄGG

Stor ekonomisk. I mars 2017 var 16 procent av den svenska äggproduktionen ekologisk. Av de 84 procenten konventionella ägg var 66 från frigående höns inomhus, 15 från höns i inredda burar och 3 procent frigående ute, enligt uppgift från Svenska Ägg.

Ökad efterfrågan. Ekologisk äggproduktion har vuxit kontinuerligt under lång tid. På senare år har en kraftigt stigande efterfrågan på ekologiska ägg gjort att omställningen tagit fart.

Bra ekoäggpris. Priserna på ekologiska ägg ligger cirka 10 kronor per kilo över de konventionella (frigående inomhus). Över tid är priserna på konventionella ägg svagt sjunkande medan priset på de ekologiska är svagt ökande.

God lönsamhet. Lönsamheten är god jämfört med annan animalieproduktion. Packerierna är bra på att balansera marknaden så att priserna hålls stabila. Trots betydligt högre bygg- och foderkostnader är marginalen ändå bättre för ekologisk äggproduktion jämfört med konventionell.

Nya producenter. För några år sedan var det överskott som exporterades. Senare var det brist på den svenska ekoäggmarknaden som nu är i balans utan nämnvärd export

eller import. De flesta äggen är Krav-certifierade, men det finns även en hel del EU-ekologisk produktion som säljs i olika koncept.

Stabila utsikter. Inget talar för att utvecklingen av ekologisk äggproduktion kommer att förändras nämnvärt. Omläggning kräver kontakt med packeri för en trygg avsättning.

Orosmoln. Det orosmoment som finns är hur marknaden ska reagera på att det förekommit något förhöjda halter av dioxin i ekoägg. Orsaken utreds och efter att användningen av fiskmjölk har minskats har också dioxinhalten gått ned. Dioxindebatten gör ändå packerierna lite osäkra på utvecklingen. Hittills har försäljningen inte påverkats nämnvärt. Det nya fodret är dyrare, foderåtgången högre och eventuellt kan hönsens levnadstid minska. Detta fördyrar produktionen vilket minskar viljan att ställa om.

Nya foderregler. En regel om

att allt foder måste vara ekologiskt från 2018 har skjutits på framtiden. Det innebär att man tills vidare får fortsätta använda 5 % konventionell proteinfoderråvara. Att utveckla ekologiskt proteinfoder till fjäderfä är en utmaning för branschen eftersom syntetiska aminosyror inte får användas enligt EUs ekoregler.

Källor: Svenska Ägg, Krav, Jordbruksverket och Åsa Odelros.

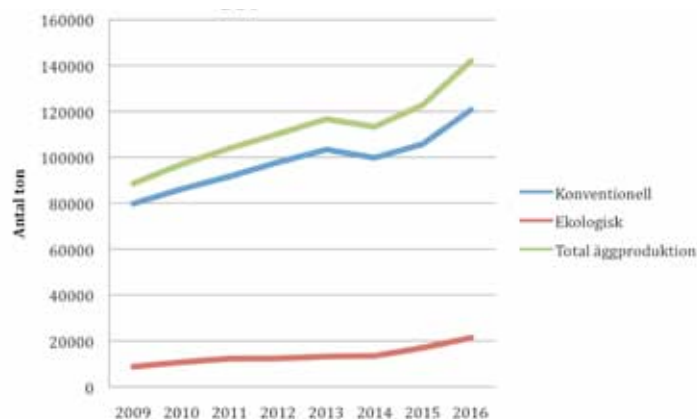


DIAGRAM 13. Svensk äggproduktion 2009-2016, antal ton ägg.
Källa: Jordbruksverket.

Vill du veta mer?

OM DU ÄR intresserad av ekologisk äggproduktion i lite större skala så behöver du kontakta ett packeri. Många producenter vittnar om att ekologiska ägg är en bra produkt att sälja direkt till konsument. Volymerna blir mindre, men du får högre pris och är inte beroende av ett packeri. Det finns få rådgivare som kan ekologisk äggproduktion. På www.bliekobonde.se finns en del tips.

EKOLOGISK GRIS

Smal nisch. Den ekologiska grisproduktionen utgör cirka 2 procent av den samlade grisproduktionen i Sverige enligt statistik från Jordbruksverket 2016. Totalt slaktades 52 176 ekologiska grisar 2016. Av dessa var drygt hälften Krav-certifierade produktion, resten på EU-ekologiskt.

Under perioden 2009 till 2013 var produktionen av ekologiska grisar ganska konstant. Från 2014 och framåt ökar produktionen.

Tillgång till bete. I Krav-certifierad grisproduktion måste grisarna ha tillgång till bete minst 4 månader på sommarhalvåret. Det är oftast lättast att lösa betesgången rationellt om betet finns i anslutning till grisstallarna. Självförsörjningsgraden på foder ska enligt Krav-reglerna vara minst 50 procent.

Utmärkande för Krav-reglerna är också att det i förädlingen inte är tillåtet att använda nitrit, vilket har debatterats det senaste året. Inom Krav-grisproduktionen har föreningen Jord på trynet varit framgångsrik kring leverans och marknadsföring.

Grisar på platta. I EU-ekologisk grisproduktion räcker det med att grisarna har tillgång till en platta utanför stallet. Tak över delar av plattan sparar lagringsvolym för gödsel, då den inte blandas med

regnvatten. Självförsörjningsgraden på foder ska vara 20 procent.

God tillgång. Det har under många år varit brist på både Krav-certifierat och EU-ekologiskt griskött. Men under 2017 är signalerna att det finns gott om ekologisk griskött på marknaden. Det finns ingen officiell prisstatistik men under en längre period har priset på Krav-gris varit dubbla noteringen för konventionella grisar.

Föreningen Jord på trynet är stark aktör som har lyckats skapa långsiktiga kontrakt på en prisnivå som följer utvecklingen i omvärlden. Föreningen har också jobbat med att handeln ska ta ansvar för hela griskroppen. Ansatser för att öka försäljningen av Krav-märkt korv, chark och julskinka pågår också. Tillgången på EU-ekologiska grisar balanserade med efterfrågan hösten 2017 och priset till leverantör ligger stabilt något under Krav-grispriset.

Framtiden. Efter att präglats av brist finns det nu god tillgång på

ekologisk gris. Då bör det vara möjligt att utveckla charkprodukter och korv. Då det finns gott om ekologisk nötkött på marknaden kan kvalitetskorv med blandning av nöt och gris bli aktuell. Krav-grisen kan också gå att exportera med mervärdet att slaktgrisarna har tillgång till bete vilket är unikt i Europa.

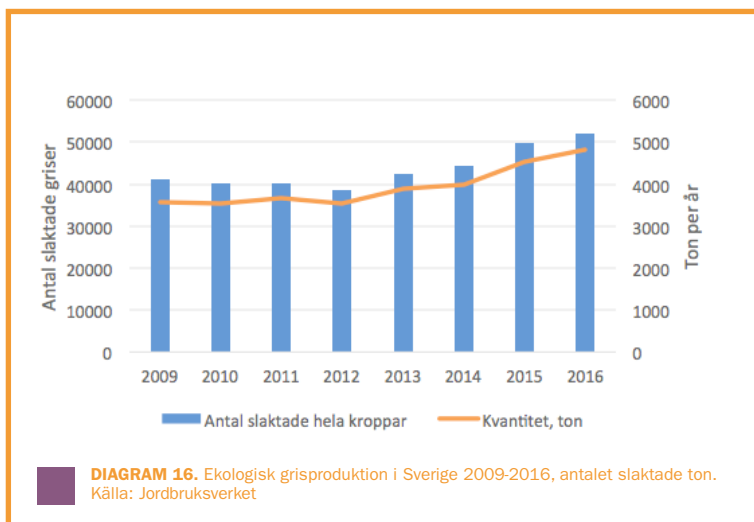


DIAGRAM 16. Ekologisk grisproduktion i Sverige 2009-2016, antalet slaktade ton. Källa: Jordbruksverket

Vill du veta mer?

KONTAKTA Jord på trynet (www.trynet.se) om du vill ha bra information om marknaden för KRAV-grisar. Är du intresserad av att börja en produktion av EU-ekologiska grisar kan du kontakta något av slakterierna HK SCAN eller KLS.

Det finns få rådgivare inom ekologisk grisproduktion i Sverige. Kontakta Ekologiska Lantbrukarna eller anmäl dig på bliekobonde.nu så får du hjälp med att hitta en rådgivare som kan hjälpa dig.

EKOLOGISK KYCKLING

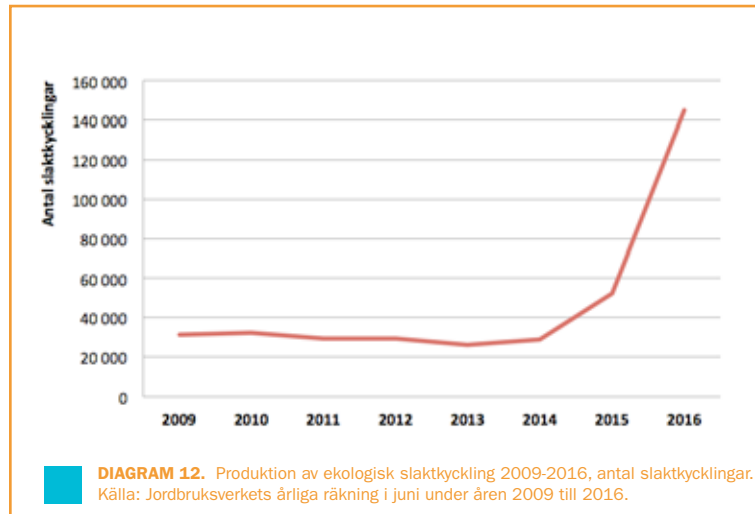
Ekokyckling liten nisch. Ekologisk kyckling utgör bara 1.5 % av totala kycklingproduktionen i Sverige. Det är en liten andel, men med en snabb tillväxt de senaste åren.

Snabb ökning. Produktionen av ekologisk kyckling exploderade under 2015 och fortsatte att öka rejält även under 2016. Många nya stall har byggts under de senaste åren. Det finns två stora aktörer på marknaden för svensk ekologisk kyckling, Bosarp som är uppköpt av Kronfågel och HWW Mat AB som producerar under varumärket Reko-kyckling. All kyckling är, med några få undantag, Krav-certifierad.

Fyrdubbel betalning. Producenten får cirka fyra gånger mer betalt för ekologisk kyckling jämfört med konventionell. Trots det är det svårt att få lönsamhet på grund av höga foderkostnader och ojämn produktion.

Svårt att avsätta. Framtidstron inom branschen har avtagit då efterfrågan inte har hängt med den snabbt ökade produktionen.

Marknadsaktörerna berättar om svårigheter att få avsättning. Vare sig dagligvaruhandeln eller offentliga kök har beställt så mycket som man trodde när satsningarna inleddes. Nu pågår



produktutveckling för att öka efterfrågan inte minst från offentlig sektor. Export kan också bli aktuellt. Flera av de nybyggda stallarna används för konventionell produktion i väntan på att marknaden ska hinna ikapp. Därför är bedömningen att det inte är läge att starta produktion av ekokyckling de närmaste två åren.

Annorlunda produktion. Produktionen av ekologisk kyckling skiljer sig mycket från konventionell. Byggnader och foder är dyrare och djuren ska ha tillgång till utevistelse. En mer långsamväxande ras används. Många nyetablerade besättningar förlitar sig inledningsvis på färdigfoder, för att successivt gå över till mer eget. De ekologiskt uppfödda kycklingarna växer i inbördes ojämnare takt än konventionella vilket drar ner avräkningspriset. Lönsamheten kan bli god om konsumenternas intresse ökar. Andra koncept med utevistelse kan påverka marknaden.

Spannmålsbyte. Några uppfödare gör en bra affär genom att sälja sin kycklinggödslande ekologiska spannmål med hög proteinhalt och istället köpa in billigare ekologisk foderspannmål till kycklingarna.

Källor: Statistik från Jordbruksverket, Åsa Odeiros och Kronfågel.

Vill du veta mer?

FÖR ATT SATSA på en större uppfödning av ekologisk kyckling krävs kontrakt med någon av de två ledande leverantörerna (Kronfågel och HWW Mat AB - Reko-kyckling). För närvarande (slutet av 2017) kan det vara svårt att få kontrakt.

Ett annat alternativ är att bygga eget slakteri eller lego-slakta och sälja på egen hand. Det finns ganska få rådgivare som kan ekologisk kycklingproduktion. På www.blieko-bonde.se finns en del tips.

